ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO priedas

Nr. 310

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Rimas Tuminas ir jo teatro šviesa

Tebekrenta apdovanojimų lietus, žymintis lietuvių režisieriaus Rimo Tumino kūrybinę kelionę... Praėjusio šeštadienio vakarą Vilniaus mažojo teatro meno vadovas sutikinėjo svečius, atėjusius į šventinį Fausto Latėno koncertą Mažojo jubiliejaus garbei, o sekmadienį Sankt Peterburge jam pačiam buvo įteikta nacionalinė Andrejaus Mironovo „Figaro“ premija.

Stasio Žumbio nuotr.

▸ **NAMAI.** Režisierius Rimas Tuminas Mažajame teatre repetuoja „Minetį“

Palengvintum sau užduotį, jei imtum ir išrikiuotum visas premijas, kurias pasaulinio garso režisierius R.Tuminas pelnė tiek Lietuvoje, tiek svetur, tiek Rusijoje, kur jau septyneri metai vadovauja Jevgenijaus Vachtangovo teatrui, bet tebus pagarsintos tiktai kelios jų, juolab kad sąrašas užgultų mažiausiai pusę puslapio ir juolab pats režisierius yra išsiugdęs dievišką imunitetą ordinams, medaliams ir augančiai jo šlovei. R.Tuminas - triskart „Kristoforo“ statulėlės (už B.Brechto „Galilėjų“, A.Čechovo „Vyšnių sodą“, M.Lermontovo „Maskaradą“) savininkas, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas (1994), Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiaus, Lenkijos kryžiaus ordino kavalierius; jis ir Rusijos valstybinės premijos, triskart Rusijos nacionalinės teatro premijos „Auksinė kaukė“, dukart Konstantino Stanislavskio, dukart premijos „Sezono vinis“, dukart „Krištolinės Turandot“; premijų „Teatralo žvaigždė“ ir „Baltijos žvaigždė“ laureatas...

Prie to galima pridurti ir pasaulinio pripažinimo šleifą, kuris driekiasi įkandin jo spektaklių, rodytų Paryžiuje, Londone, Bostone, Niujorke, Toronte, Izraelyje; ir šiemet vasarį vykusios gastrolės su „Eugenijumi Oneginu“ Londone sulaukė aukščiausių tenykštės kritikos įvertinimų.

Tolimais 1996 metais, kai R.Tumino sumanytas Vilniaus mažasis teatras jau keleri metai buvo tapęs reikšmingu Lietuvos kultūrinio gyvenimo faktu, „Respublikos“ klausiamas, iš kur jame toks noras kalbėtis su pasauliu teatrine kalba, atsakė: „...Savęs klausiu, iš kur Lietuvoje Darius ir Girėnas? Dabar repetuoju Sauliaus Šaltenio pjesę „Lituanica“, iš kur jų noras skristi? Iš kur Jurgis Kairys ir žuvę lakūnai, Stankevičius? Iš kur aviacija Lietuvoje? Rodos, gyvename prie jūros, bet labiau norime skristi. Jei sugebėsiu atsakyti, iš kur Lietuvoje Darius ir Girėnas, gal atsakysiu, kodėl aš teatre. Ar pavyks, nežinau, bet pakilti su jų dviviečiu lėktuvėliu norėčiau. Kad trečią vietą kas nors man vietoj gazolino bako įtaisytų ir savo krauju varyčiau motorą, jei mano kraujas degtų kaip benzinas...“

Tada jis papasakojo, kaip įsivaizduojąs idealų spektaklį, - tai turinti būti vešli pieva, sakė, su ryto rasa, su pietų vėjo prispausta žole, kurioje norėtųsi voliotis ir paskęsti - „visą gyvenimą kūriau ir dabar kuriu spektaklį lyg pievą, kurioje būtų galima pasislėpti“. 2014 metais Maskvos teatre pastatytas A.Puškino „Eugenijus Oneginas“ - pastarasis ir toli gražu ne vienintelis kandidatas šiai kūrėjo „nominacijai“. Net nebūnant teatro žinovu, krenta į akis režisūrinis lietuvių kūrėjo nuoseklumas, ištikimybė gilioms jo pasirinktos metaforos prasmėms: „Laikui bėgant many tik sustiprėjo grožio jausmas, idealaus grožio siekis, grožio, kuris dramatiškas, tragiškas, kaip liūdesys, didis liūdesys...“

Stebiuosi ne žmogaus galybe, bet žmogaus bėda, kitą kartą sakė R.Tuminas, tuo kryžiumi, kad jis turi gyventi: „Jam duotas gyvenimas ir jis turi gyvent. Priverstas. Jis pakviestas į gyvenimą nelaimei. Būtent dėl to, kad jis pakviestas į nelaimingą pasaulį, jam dera pateisint savo egzistenciją būtent grožiu, nukreipiant savo pastangas į harmonizavimą pasaulio. Ne dėl to, kad jo toks pašaukimas arba toks poetinis nusiteikimas, ne. Jis iš bėdos priverstas kurti, statyti vėl. Kai matau aplink visa griaunančią neigiančią energiją, nemanau, kad ji liejama dėl reklamos ar dėl populiarumo, - negražiai skambės, bet pasakysiu - taip elgiasi netalentingi žmonės, kuriems neduota kurti grožio. Na, o tie, kurie yra Gėtės, Šekspyro pašaukti, turėtume tik harmonizuoti pasaulį.“

> ▶ Ir jeigu teatro kūrinį įsivaizduotume kaip namą, galėtume sakyti, kad R.Tumino statiniai transliuoja šviesą, šilumą, tikėjimą, - papildinius būties, kurių visais laikais labiausiai trūksta žmogui

Šių metų vasarį režisierius, daugiau laiko praleidžiantis Maskvoje nei Lietuvoje („Mažojo teatro niekad nebuvau apleidęs; gal ir buvau apleidęs, bet jis visad buvo dėmesio centre“), ilgėliau užtrukęs Vilniuje dalijosi liūdnu pastebėjimu, kad nei knyga, nei muzika, nei teatras, deja, negelbsti pasaulio, vėl atsidūrusio ties praraja. Ir vis dėlto, net ir nebetikėdamas meno galia pakeisti pasaulį, sakė viltį tebeturįs. „Dar gali iš paskutiniųjų šaukti apie dramatiškus, tragiškus likimus, analizuodamas jų priežastis, bet nepolitizuodamas“, nes teatro paskirtis, jo nuomone, net ir kritiškomis aplinkybėmis išlieka ta pati - harmonizuoti pasaulį.

Mažojo teatro 25-mečiui repetuojamą Tomo Bernhardo pjesę „Minetis“ pavadino žingsneliu iš Maskvos (ji buvo suvaidinta šventinę Mažojo teatro 25-mečio savaitę, oficiali premjera numatyta kovo 27-28 dienomis). Lig tol regėjęs prasmę Maskvoje podraug su bendraminčiais lietuviais atstovauti Lietuvai, gindami net jos vadovų padarytas klaidas, juos bandydami suprasti ir pateisinti, keisdami požiūrį į Lietuvą, kurdami pagarba grįstus santykius, - kurdami mažą Lietuvą svetur, - pripažino, kad Maskva jam darosi atšiauri ir svetima, kad jaučia, kaip Rusijoje sukyla kiek metų slopintas visuomenės agresyvumas, chamizmas ir primityvūs instinktai. Jeigu politinė situacija aštrės, gal ir kitas žingsnis bus, kalbėjo apie galimą pasitraukimą iš J. Vachtangovo teatro: „Be abejo, galvoju apie tai, nes aš irgi esu pilietis ir, be abejo, palaikau tą nuostatą, kuri šiandien vyrauja Lietuvoje.“

„... Kažkas mane pakirto - ir sveikata, ir ciklo teatre kartojimasis... - apie persilaužimo momentą atviravo R.Tuminas ir Rusijos žiniasklaidai: - septynerius metus aš vadovauju J.Vachtangovo teatrui ir būtent šitie metai leidžia apsvarstyti, kas gi vyksta teatre... Deja, neišvengiamai jis tampa rutina - spektaklis po spektaklio, pjesė po pjesės, - nors ir graži, sėkminga, bet rutina... Tiesiog jaučiu ore tvyrantį kitą egzistencijos būdą, kitokį dialogą, bet kokį, dar nežinau... Visi argumentai likti, kovoti, dirginti jau išsemti...“

R.Tumino nuomone, artėja epocha, kai mirštama arba dėl moters, arba dėl Tėvynės. Kai atvirai, sąžiningai, ryžtingai - šiais šiandien primirštais principais vadovaujantis - einama iki galo. Jo manymu, ateina laikas, kai žmonės privalės į pirmą scenos planą išeiti be melo, potekščių, gudravimo, sakydami tikrus žodžius ir jais pasitikėdami. „Mes einame į dvikovą - siekiame teisingumo... Kaip Šekspyro tragedijose, kur pradžioje pasaulis esti griūties ir nusikaltimo stadijoje ir reikia jį harmonizuoti. Tiesa, Šekspyras neparašė šešto veiksmo, kaip gyvent harmonizuotame pasaulyje, kai priešai užmušti ir su piktadariais atsiskaityta... Kol kas gyvename trečiame Šekspyro tragedijos akte, dalijamės žemes, paveldą, pinigus, meilę, pasaulį ir, rodos, toms dalyboms galo nėra...“

Lietuvis R.Tuminas vadinamas teatro stebukladariu, magu, unikaliu kūrėju, legendine asmenybe, genijumi, vienu ryškiausių mūsų dienų pasaulio režisierių. Ir jeigu teatro kūrinį įsivaizduotume kaip namą, galėtume sakyti, kad R.Tumino statiniai transliuoja šviesą, šilumą, tikėjimą, - papildinius būties, kurių visais laikais labiausiai trūksta žmogui. Kad, anot R.Tumino, žmogus, patyręs grožio sukrėtimą, pajustų impulsą gyventi ir taptų nugalėtoju.

Danutė ŠEPETYTĖ

Gyvenimo datos

Rimas Tuminas gimė 1952 m. sausio 20 d. Kelmėje.

1970-1974 m. studijavo TV režisūrą Lietuvos valstybinėje konservatorijoje.

1978 m. baigė režisūrą A.Lunačiarskio teatro meno institute Maskvoje (GITIS, J.Tumanovo kursas).

1979-1990 m. dirbo režisieriumi, nuo 1994 m. vyriausiuoju režisieriumi Lietuvos valstybiniame akademiniame dramos teatre. 1990 m. įkūrė Vilniaus mažąjį teatrą (nuo 1997 m. ir šiuo metu yra šio teatro meno vadovas). 1995-1998 m. Lietuvos valstybinio akademinio dramos teatro vadovas, 1998-1999 m. Lietuvos nacionalinio dramos teatro generalinis direktorius.

Nuo 2007 m. yra Maskvos J.Vachtangovo teatro meno vadovas.

Režisavo per 50 spektaklių. Jo darbai rodyti JAV, Kanadoje, Suomijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Danijoje, Islandijoje, Lenkijoje, Rusijoje, Ukrainoje, Slovakijoje, Estijoje, Latvijoje, Anglijoje, Olandijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje, Vokietijoje, Belgijoje, Austrijoje, Italijoje, Pietų Korėjoje, Kolumbijoje, Meksikoje.

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2015

2015 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos penktadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs!
NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2015, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Ką Europa daro su Rusija?

Ką tik Strasbūre vykusi Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja buvo labai įtempta dėl Ukrainos ir Rusijos karo. Vienas pagrindinių klausimų - Rusijos teisių apribojimas.

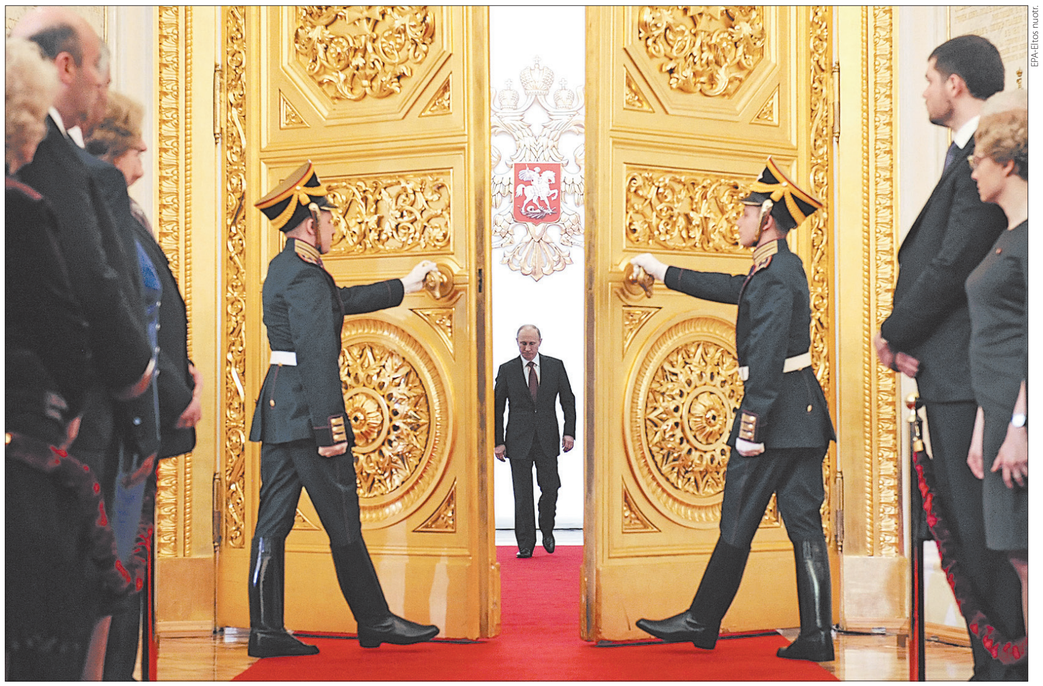

EPA-Eltos nuotr.

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO apskritojo stalo diskutavo Seimo ir Lietuvos delegacijos Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje nariai Egidijus VAREIKIS, Emanuelis ZINGERIS ir Artūras SKARDŽIUS, Seimo narė, Lietuvos delegacijos Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje vadovė Birutė VĖSAITĖ. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Posėdis Strasbūre padarė neišdildomą įspūdį...

B.VĖSAITĖ: Tokios karštos Asamblėjos per daugiau nei dešimt mano buvimo delegacijoje metų aš nepamenu. Prieš 9 mėnesius Europos Taryba sustabdė Rusijos delegacijos balsavimo teisę iki šių metų pradžios ir parlamentarams teko apsispręsti, ką daryti su Rusijos delegacija. Grąžinti jai balsavimo teisę ar toliau suspenduoti jos veiksmus ne tik balsuojant, bet ir valdančiuosiuose Asamblėjos organuose bei dalyvaujant rinkimų stebėsenoje. Savaitės pradžioje didžiosios valstybės ir didžiosios frakcijos palaikė Rusijos delegacijos balsavimo teisės grąžinimą, bet baigiantis savaitei, kai artėjome prie lemtingojo balsavimo, nuomonė keitėsi.

Šiaip buvusios Tarybų Sąjungos šalys - Gruzija, Moldova, Baltijos valstybės, - kurios turi istorinę atmintį, kad Rusijos demokratijos suvokimas yra kiek kitoks, ypač Putino, nei Vakarų šalių, nuo pat pradžių buvo prieš balsavimo teisės grąžinimą Rusijos delegacijai. Nes tai būtų ženklas pasauliui, kad Europa susitaikė su tuo, kas įvyko Ukrainoje, Kryme. Baltijos šalys ir Lietuvos delegacija balsavo vieningai. Mes iš pat pradžių buvome apsisprendę, kaip balsuosime. T.y. jeigu Rusija nenutrauks karo, jeigu Ukrainai nebus grąžintas Krymas (apie ką jau dabar, tiesą sakant, Europa ir pamiršo), tai mes kitaip balsuoti ir negalime. Kas dar ypatingo įvyko Asamblėjoje - Ukrainos delegacija siūlė pripažinti Donecko ir Luhansko vadinamąsias „respublikas“ teroristinėmis organizacijomis. To neįvyko.

Mane labiausiai stebino tas šaltojo karo laikų propagandos grįžimas, ypač iš jaunųjų Rusijos Dūmos delegatų lūpų.

Galbūt jaunesnieji Asamblėjos nariai neturi tokios istorinės atminties. Deja, mes, tie, kurie gyvenome Tarybų Sąjungos laikais, dar prisimename, ką tai reiškia: arba žmonės yra apkvailinti Putino propagandos, arba tiesiog siekia savo tikslų, vėl įvardydami JAV kaip agresorę, kuri vadovauja Europos Sąjungai.

E.VAREIKIS: Žmonės kartais painioja Europos Tarybą su Europos Sąjunga. Europos Taryboje yra 47 valstybės. T.y. visos Europos valstybės, išskyrus Kosovą ir Baltarusiją. Ta organizacija sukurta po karo tam, kad būtų gilinamasi į žmogaus teisių reikalus. Šaltojo karo metais, kai Europos Tarybai priklausė tik Vakarų šalys, buvo kalbama, kad tai yra džentelmeniškų valstybių klubas. T.y. susirenka tik tos valstybės, kurios yra tikrai demokratinės, neturi esminių žmogaus teisių problemų. Po šaltojo karo į organizaciją buvo priimta daug šalių (ir Lietuva). Bet yra 10 šalių, kurios vadinamos nevisiškai demokratiškomis. Ir jos yra bene svarbiausios, apie jas yra rašomi raportai, kokia jų demokratijos būklė. Rusija yra viena iš tų šalių. Jos demokratijos būklė, kaip žinome, yra prasta. Europos Taryba rašo ir apie kitas šalis, nevisiška demokratija yra ir Ukrainoje, ir Kaukazo valstybėse, buvusiose Jugoslavijos valstybėse. Jų yra ne tiek ir mažai.

Man susidaro vaizdelis žiūrint iš šalies, kad Rusija atvažiavo kaip į egzaminą nepasiruošusi, egzamino neišlaikė, labai supyko ir sako: „Tai aš dabar mesiu šitą universitetą ir nebeisiu čia.“ Aišku, tai truputį nerimta.

Bet turiu pasakyt, kad ir kitos šalys - man yra tekę dirbti ir su Moldova, ir su Bosnija - kartais atvažiuoja ne tiek pasakyti, ką gero padarė demokratijos įgyvendinimo linkme, bet pažiūrėti, ar pasisekė „prastumti“ gerą raportą.

Kartais studentas apie egzaminą sako: „O, išlaikiau egzaminą, nes pavyko ištraukti lengvesnį bilietą.“ Bet ar jis iš tikrųjų išmoko - klausimas. Rusija šiuo atveju man priminė tokį studentą, kuris neparuošė namų darbų, nepasiruošė egzaminui, bet atvyko reikalaudamas, kad būtų parašytas teigiamas pažymys. Na, Europos Taryba to teigiamo įvertinimo neparašė.

Jeigu klausiate mano nuomonės, manau, kad neparašė visiškai

teisėtai, nes iš tikrųjų tų priimtų Europos Tarybos dokumentų ir rekomendacijų reikalavimų Rusija neįgyvendino, na, o dėl pasekmių - matysim. Nenoriu labai sureikšminti, bet Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos sprendimas nėra pats svarbiausias klausimas Rusijai. Tiesą sakant, ne svarbiausias. Reikia pasakyti, kad Rusijos Dūma irgi, jeigu pažiūrėtume į parlamentų stiprumo skalę, nėra stiprus parlamentas, formaliai tai yra prezidentinė respublika, o realiai - autoritarinė valstybė... Taigi į visa tai aš žiūriu be didelio skausmo. Tada buvo taip, o dabar matysim, kas bus. Tai toks mano žvilgsnis iš šalies.

G.JAKAVONIS: Strasbūre visur kabo lipdukai „Aš esu Šarli“ dėl Prancūzijoje nužudytų 14 žmonių... Kad kažkur žuvo 5 tūkstančiai žmonių - visi pamiršę, visi jie užsiėmę savais reikalais. O kur užrašas „Aš esu ukrainietis“? Ten juk vyksta karas!

A.SKARDŽIUS: Didžiosios valstybės atvažiavo į Asamblėją su nuostata: „Leiskime Rusijai balsuoti. Na, ką jie čia, užsigrobė dalį Ukrainos, leiskime kaip niekur nieko dalyvauti Asamblėjos veikloje, toliau trypti savo kareiviškais auliniais batais Ukrainos Krymą, Luhanską ir visą rytinę Ukrainą.“ Tokia pozicija turbūt šokiruotų bet ką.

> Pajudinę šitą Pandoros skrynią mes prieiname prie karo slenksčio iš karto visoje Europoje
>
> Emanuelis ZINGERIS
> Seimo ir Lietuvos delegacijos Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje narys

Rusijoje atėjo nauja politikų karta. Ir Vakarų valstybėse, išskyrus vieną kitą politikos veteraną, taip pat išaugo nauja karta. Kaip lengvai dabar leidžiama perbraižyti Europos žemėlapį, pakeisti Europos valstybių sienų žymes. Ukrainos atveju siūloma: „Pripažinkime tai kaip *status quo*, ir mes toliau žiūrėsime, kaip čia bus, vien dėl to, kad Rusija dalytųsi savo energetiniais ištekliais, būtų didelė vakarietiškų prekių realizavimo rinka.“ Gerai, kad pavyko susitarti, jog negalima paminti pačių demokratijos principų Europoje.

Beje, Europos Tarybos posėdyje šalia manęs buvo Rusijos ir Ukrainos delegacijos nariai. Kardinaliai priešingos jų nuomonės. Mane šokiravo Rusijos delegacijos melas: „Mūsų Ukrainoje nėra, Ukraina pati turi vidinį ar etninį konfliktą - rusakalbiai kariauja prieš vakariečius.“ Europos Taryboje kalbėti, kad juoda yra balta... Užsiimti tokia demagogija turbūt nebūtų išdrįsęs nė vienas pasaulio diktatorius. Dar mane šokiravo užtarėjai, didžiųjų Vakarų valstybių (dėl korektiškumo nenorėčiau įvardyti) užtarėjai, kad mes čia su Rusija kalbėtume kaip niekur nieko, esą nieko čia neįvyko, leiskime toliau tiems kareiviškiems auliniams batams žygiuoti galbūt net ir per Baltijos šalis. Tokia nuotaika šiandien - nežinau, kas bus balandžio mėnesį, kai susirinksime į Asamblėją, - ir tvyrojo. Manau, kad tai rimtas signalas demokratijos suvokimui pačioje Europoje.

G.JAKAVONIS: Vakarų požiūris ir grėsmės Lietuvai. Štai buvo Gruzijos konfliktas: užsimerkėm, atsirėžė, pamiršom. Dabar Krymas irgi niekam neužkliuvo. Įsiminė britų pasakymas: „Ko jūs čia nervinatės, reikia su jais kalbėtis.“ Kaip jūs, britai, šnekėtumėt, jeigu Rusijos armija užimtų Airiją, Škotiją?

B.VĖSAITĖ: Viena iš kertinių sąlygų, kad Rusijos delegacija grįžtų į Europos Tarybą, yra būtent karo veiksmų nutraukimas. Bet Rusija su savo samdinių pagalba, ko gero, nesiruošia nutraukti karo veiksmų, kol bus pravalytas koridorius iki Krymo. Tai viena galimų versijų.

Antras dalykas, kodėl reikia tęsti karo veiksmus, - galutinai ekonomiškai pakirsti Ukrainą. Jau dabar grivinos nuvertėjimas turbūt yra apie 40 proc. TVF irgi vengia skolinti, nes kai vyksta karas, nepradedamos ir reformos. Ypač - korupcijos lygio mažinimo.

Ukrainos žmonių kantrybė taip pat turi ribas. Daugiau kaip 20 metų po Sąjungos subyrėjimo didieji Ukrainos oligarchai mulkino, eilinis Ukrainos pilietis net mažiausio reikalo valdiškoje įstaigoje nesusitvarko nesumokėjęs kyšio. Tai yra vėžys, kuris ėda Ukrainos ekonomiką iš vidaus. Ir mūsų verslininkai, jeigu norėtų vykti į Ukrainą su savo verslais, ypač energetikos srityje, bijo, kad galbūt tie projektai bus nutraukti, o grąžos nebus. Iš Ukrainos pusės garantijų nėra.

Beje, Lietuva dar galėtų prisidėti. Iš Donbaso ir Luhansko regionų yra daug pabėgėlių, kurie gyvena Kijeve ir kituose Ukrainos miestuose, kur dar karo veiksmai nevyksta. Jie yra bedarbiai. O Lietuvoje kaip tik trūksta statybininkų darbo jėgos, ypač renovuojant namus. Pasiūlymas yra toks, kad Lietuva galėtų priimti kvalifikuotus statybininkus ir tai būtų dviguba nauda ir Lietuvai, ir Ukrainai toliau plėtojant energetinį efektyvumą.

> Didžiosios valstybės dažnai nori ypatingų sąlygų todėl, kad jos ir atsako už pasaulį
>
> Egidijus VAREIKIS
> Seimo ir Lietuvos delegacijos Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje narys

G.JAKAVONIS: Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja be Lietuvos gali būti, be Lenkijos - gali, o be Baltijos šalių negali...

E.VAREIKIS: Lietuvai yra labai naudinga, kai visi gyvena pagal vienodas taisykles. Jeigu taisyklių laikomasi, mums yra gerai, nes mes irgi atkūrėm savo nepriklausomybę pirmiausia todėl, kad išsireikalavome, jog būtų laikomasi kažkokių taisyklių, o ne pragmatinių susiderėjimų.

Dėl Rusijos irgi viskas gerai suprantama, Rusija egzistuoja ne tik Europos Taryboje. Jos išskirtinis bruožas - nori visose struktūrose būti išskirtinė, tokia netipinė valstybė. Jeigu mes sakome, kad reikia laikytis vienokių ar kitokių taisyklių, gerai, Lietuva gali, Šveicarija gali, Lenkija gali, Čekija gali, Rusija visada pasako, kad turi specifinių bruožų, kurie ją išskiria. Ji nesako, kad „mus išskiria taisyklių nesilaikymas“, o kad „Rusija yra ypatinga valstybė ir kad reikia atsižvelgti į ypatingą Rusijos situaciją“.

Tai nėra iš piršto laužta. Didžiosios valstybės dažnai nori ypatingų sąlygų todėl, kad jos ir atsako už pasaulį. Pvz., 5 nuolatinės Jungtinių Tautų narės turi veto teisę. Vadinasi, jei bent viena iš tų penkių valstybių prieštarauja kažkam, sprendimas negali būti priimtas. Rusija labai norėtų, kad ir kitose organizacijose jai būtų suteiktos tam tikros išskirtinės teisės.

Prieš keletą metų buvo šnekų, kad Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija galėtų įkurti tam tikrą savo saugumo tarybėlę su veto teise. Aišku, Rusija turėtų tą veto teisę. Rusijos noras būti išskirtinei nestebina, nes nuo Rusijos tikrai priklauso Europos saugumas. Kitos valstybės sutinka su tam tikromis išlygomis.

Bet negalėčiau ir jūs, ko gero, negalėtumėte pasakyti, kad Rusijos pašalinimas iš visų organizacijų būtų geras dalykas. Nebūtų. Mūsų tikslas - ne izoliuoti Rusiją, bet padaryti ją valstybe, kuri laikosi taisyklių. Tas uždavinys sunkus, užtat mes Rusiją baram. Kita vertus, mes turbūt nebūtume labai laimingi, jeigu Rusija izoliuotųsi, kaip buvo Stalino, Brežnevo laikais. Tada dėl jos būtų kitokių problemų.

E.ZINGERIS: Aš Europos Taryboje esu nuo 1993 m. ir galiu pasakyt, kad 1996 m. Baltijos šalių delegacijos, Vidurio Europa siekė, kad Rusija laikysis taisyklių, prieš Rusijai įstojant siekė sudėlioti tam tikrus prašymus, o tuo metu tai buvo Jelcino Rusija. 1996 m. rinkimus laimėjo Jelcino grupė, tad visi tikėjosi stiprios demokratinės valstybės, nes tuos šešerius metus, nuo 1990 iki 1996-ųjų, Rusija ėjo demokratijos linkme. Taigi prieš įstodama Rusija noriai sutiko laikytis reikalavimų.

Skaitau jums tuos reikalavimus: už juos Europos Taryboje oficialiai nubalsuota vieningai. Mielai balsuota tos delegacijos, kurioje tuo metu dar buvo labai gausu rusų demokratų, žmonių, kurie 1990 m. parėmė mūsų nepriklausomybę. Štai kokie reikalavimai, kurių įsipareigojo laikytis Rusija Baltijos šalių atžvilgiu. „Rusijos Federacija parems (punktas 7.12) ištremtųjų iš Baltijos šalių šeimas ir palikuonis ir jiems bus kompensuota už tremtyje išbūtą laiką.“ Dabar tai atrodo kaip romantika. Mes suprantame, kad visa tai nebuvo įgyvendinta. Kitas dalykas (punktas 10.11), kuris susijęs su šia diena. Tai jau tiesiog poezija. Rusai atsisakys kaimyninių šalių įtakos zonų, atsisakys įtakos zonos koncepcijos. Rusai atsisakys koncepcijos, kuri susijusi su artimuoju užsienio. Kaip matome, kolegos, artimą užsienį pakeitė, rodos, slavų pasaulis ar kaip jis dabar vadinamas.

E.VAREIKIS: *Russkij mir*.

E.ZINGERIS: Rusų pasaulis. O įtakos zonų koncepcija kaip buvo, taip ir toliau liko. Aš jums galiu skaityti punktą po punkto. Pvz., punktas 10.9, Rusijos įsipareigojimas išvesti kariuomenę iš Padnestrės regiono Moldovoje per trejus metus nuo įstojimo į Europos Tarybą. Aš manau, kolegos, kad tai, ką mes matėme, iš esmės yra dūmų uždanga Rusijos karinio štabo suplanuotam ilgalaikiam planui, kuris yra geležinis ir jis yra vykdomas. Tiek Krymo okupacija, tiek Ukrainos rytų žemių integravimas. Matome, kas įvyko Abchazijoje ir Osetijoje. Kitokio plano nėra. Visa kita, deja, yra tik išoriniai pokalbiai prie kavos.

Manau, jėgos centras yra ne tie deputatai, kuriuos mes matome Europos Tarybos salėje, ne „Vieningoji Rossija“ („Vieningoji Rusija“ - *red. past.*) ir kitų partijų atstovai, kurie liko tik kaip Kremlių aptarnaujanti grupė, bet Rusijos jėgos struktūros, kurios sprendžia savo nustatytus klausimus, ir Kremlius. Tai tas mūsų labai kuklus atidėjimas keliems mėnesiams rusų delegacijai balsuoti iš esmės buvo labai menkas atsakymas dėl kaimyninės šalies okupacijos. Štai ir viskas. Pažiūrėkime, ar yra nors vienas kitaip galvojantis demokratas tarp rusų deputatų. Nėra. Mes matome iš esmės tik Kremlių aptarnaujančią grupę. Kad ir tie patys rinkimai, noriu priminti, į rusų parlamentą. Jei atsimenate, Jungtinių Tautų jie buvo paskelbti kaip nelegitimūs ir nedemokratiški. Man atrodo, mes atsakėme minimaliai. Jokio ekstremizmo iš mūsų pusės nebuvo. Jeigu rusų deputatai turėtų kokių nors argumentų, tai per tuos 6-7 mėnesius - ar kiek ten praėjo nuo Krymo okupacijos - galėjo išdėstyti.

> Strasbūre kabo lipdukai „Aš esu Šarli“ dėl nužudytų 14 žmonių... Ukrainoje žuvo 5 tūkstančiai. O kur užrašas „Aš esu ukrainietis“?
>
> Gediminas JAKAVONIS
> Žalgirietis

B.VĖSAITĖ: Devyni.

E.ZINGERIS: Kur jų argumentai, nes jiems buvo leista kalbėti? Jie galėjo tuos 9 mėnesius kalbėti įvairiuose kongresuose. Jie negalėjo balsuoti, bet jie galėjo kalbėti. Matyt, argumentų neturi, kalbėti nebuvo jiems apie ką.

G.JAKAVONIS: Priminsiu, kad dėl veiksmų Kryme rusams atimta teisė balsuoti. O patys rusai demonstratyviai išėjo iš Asamblėjos. Čia žaidimų pilna.

A.SKARDŽIUS: Pirmiausia norėčiau atkreipti dėmesį į balsavimo rezultatus ir į dalyvių skaičių priimant, sakyčiau, itin svarbų sprendimą. Vis dėlto dalyvavo tik 213 parlamentarų. T.y. apie pusė ir iš jų tik 160 balsavo už Rusijos suspendavimą.

G.JAKAVONIS: Atsiprašau, pataisysiu - 318.

A.SKARDŽIUS: Na, bet trečdalio ten nebuvo. Ta statistika, sakykime, liko nelabai pastebėta. Svarbiausia, kad iš 213 dalyvavusiųjų 160 balsavo už tas minimalias sankcijas. Bet tai buvo tikrai skausminga Rusijai. Jie pradėjo trankyti durimis. Sako: „Mes 2015 metais visai nedalyvausime.“ Matyt, jie nesitiki jokių pokyčių. Ketina niekaip nereaguoti į Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos išreikštą susirūpinimą dėl Ukrainos, dėl Europos sienų perbraižymo. Ir nesitiki kažkokių pokyčių.

Ko Europa tikisi? Be abejo, svarbiausias tikslas - kad baigtųsi karas. Svarbiausia, kad nesiplėstų kariniai veiksmai, kad nežūtų žmonės, kad nebūtų žvanginama ginklais.

Tačiau didžiosios valstybės turi kitokią poziciją. Ar jos paveiktos tam tikrų Rusijos derybinių spaudimo priemonių per atitinkamus diplomatinius kanalus, per ekonominius kanalus, nežinia. Šiandien labai atsainiai žiūrima į tuos prasidėjusius karinius veiksmus Europoje. Tas atsainus požiūris turbūt kelia didžiausią nerimą.

Kas bus balandžio sesijoje? Ar apskritai Rusija bus trenkusi durimis ir iki metų galo išėjusi iš Asamblėjos? Buvo ir tokių siūlymų, taip pat svarstėme ir tas pataisas, kuriomis Rusijai būtų atimta teisė dalyvauti Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje. Turbūt pati Rusija sau nori pasidaryti charakirį.

G.JAKAVONIS: Rusai išeina dabar be balso teisės, patys priima sprendimą. Jų niekas neišmetė. Išeina metams. Tai kas dabar bus su Ukraina?

E.ZINGERIS: Pajudinę šitą Pandoros skrynią mes prieiname prie karo slenksčio iš karto visoje Europoje. Begalė naujų sienų. Nenoriu minėti tų sienų, netgi bijau jas minėti. Bet mes atsimename, kaip buvo perdarytos sienos Europoje po Antrojo pasaulinio karo.

> Manau, kad tai rimtas signalas demokratijos suvokimui pačioje Europoje
>
> Artūras SKARDŽIUS
> Seimo ir Lietuvos delegacijos Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje narys

Prisilietimas prie to, netgi Dūmoje staiga imti kelti klausimai apie Rytų Vokietijos perėjimą į Vakarų. Grįžimą į laisvą pasaulį, į Federacinę Respubliką 1990-aisiais. Šitie klausimai yra mirtini Europoje. Tai yra galas taikai Europoje. Tai yra didelio pasaulinio karo pradžia. Todėl buvo bandoma priminti Rusijai apie taikos įtvirtinimą. Visos mūsų delegacijos pastangos buvo taikos link. Priminti Rusijos kolegoms, kad niekas Europoje iš tų dešimčių valstybių, kurios yra

> Labiausiai stebino tas šaltojo karo laikų propagandos grįžimas, ypač iš jaunųjų Rusijos Dūmos delegatų lūpų
>
> Birutė VĖSAITĖ
> Seimo narė, Lietuvos delegacijos Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje vadovė

narės, niekada nekalbėsime apie sienų pakeitimą. Tai esminė vinis, ant kurios kabo visa konstrukcija.

B.VĖSAITĖ: Jei Parlamentinė Asamblėja būtų priėmusi kitokį sprendimą, būtų pamynusi savo esminius principus. Nes prieš 9 mėnesius ji priima vieną sprendimą dėl Rusijos delegacijos, veiksmai dar drastiškesni, komplikuoja situaciją: ne tik Krymo aneksija, bet ir prasidėjo tikras karas. Niekas net abejonių neturi, kieno šitas karas yra kurstomas, kieno inicijuojamas ir kas pila degalus į jo laužą.

Tikrai rastas protingas kompromisas, juo labiau kad iki Asamblėjos darbo, kur Rusijos delegacija gali balsuot, buvo likę dvi su puse dienos. Tai pustrečios dienos balsavimo teisių sustabdymą, manyčiau, Rusijos delegacija galėjo išversti ir kitaip. Manau, ten buvo tiesiog principinis žaidimas, jie net neketina baigti savo karo veiksmų Ukrainoje, todėl tėškė ant stalo dokumentą, esą jie apskritai iki metų pabaigos nedalyvaus Parlamentinės Asamblėjos darbe. Čia aš įžiūriu tam tikrą ketinimą keliauti toliau.

A.SKARDŽIUS: Aš norėčiau šiek tiek grįžti prie pirminio klausimo: ko Rusija siekė ir ką mes nuveikėme svarbaus toje Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos sesijoje? Mano įsitikinimu, Rusija siekia legalizuoti savo veiksmus Ukrainoje, kad niekas apie tai nekalbėtų kaip apie okupaciją, kad Europos Taryba užsimerktų. Kalbėtų galbūt apie terorizmą Prancūzijoje, apie musulmoniško pasaulio teroristinius veiksmus, bet niekas nekalbėtų apie karą Ukrainoje. To jie nepasiekė.

O ką mes pasiekėme? Mes tiesiog atidėjome sprendimo priėmimą dėl to, ko Rusija vėl sieks. Agresijos Ukrainoje.

Antras aspektas - visuomenė, tiek Europos, tiek pasaulio. Ir Lietuvoje buvo gana plačiai nušviesta, kad štai Rusija Ukrainos atžvilgiu yra

agresorius, okupantas ir kad Europa to nesiruošia toleruoti. Manau, kad šalių vadovai turi išties susimąstyti ir susirinkę balandžio mėnesį elgtis atsakingai. Vadinasi, Rusija savo tikslo nepasiekė, kad trenkė durimis.

G.JAKAVONIS: O Vokietijai nereikia rusiškų dujų?

E.ZINGERIS: Vokiečiai elgiasi labai ryžtingai, dar sykį pakartosiu, balsavo taip, kaip ir Lenkijos ir Baltijos šalių delegacijos.

Manyčiau, kad tas atidėjimas Rusijai nemalonus dar vienu aspektu - kad vėl bus sutelktas dėmesys į Rusijos veiksmus Ukrainoje. Man atrodo, kad karo veiksmai tikrai nesiliaus.

Bus vėl iš naujo valandų valandos skirtos nagrinėti, ką Rusija šiuo metu daro. Bus dar vienas toks žibinto arba prožektoriaus spindulys į tą kampą, nes yra visokių baisių problemų. Musulmonų fundamentalistų grėsmė Europai, kitos problemos, kurios nagrinėjamos. Šitas dalykas vėl bus centrinis ir pats nemaloniausias, nes vėl bus nagrinėjama, kokia pažanga. O pažangos nėra.

A.SKARDŽIUS: Teko matyti Rusijos delegacijos komentarą televizijoms, kad būtent Aušvice buvo pademonstruota Europos Tarybos vadovų pozicija, kai iš Rusijos atvykusiems aukštiems pareigūnams per minėjimo iškilmes nebuvo suteiktas žodis. Buvo didžiulis pasipiktinimas. Manau, kad Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos vadovai pasielgė teisingai.

E.ZINGERIS: Buvo paprastas europinis minėjimas iš esmės suteikiant žodį.

A.SKARDŽIUS: Ir tai sukėlė jiems pasipiktinimą, nes vienas iš rusų delegacijos vadovų komentavo televizijoje.

E.ZINGERIS: Bet noriu pasakyti, kad buvo suteiktas žodis kalinei salėje. Jūs matėte, bičiuliai? Žodžiai paaiškino jos jausmus, kaip jinai, mergaitė, buvo išvežta į Aušvico koncentracijos stovyklą, ir ką jinai matė. Čia buvo deramas minėjimas dėl to, kad jinai pasakojo savo išgyvenimus. Aš manau, kad Europos Taryba, nenukreipdama prieš nieką, absoliučiai, netgi prieš Rusiją, paprasčiausiai suteikė žodį tuos baisiuosius karo metus išgyvenusioms aukoms.

G.JAKAVONIS: Vienas neatsakytas klausimas vis dėlto liko. Pasakytas ukrainiečių: „Mūsų žmogiškieji resursai jau baigiasi, baigiasi ginklai, baigiasi šaudmenys. Kada Europa ateis į pagalbą?“

Parengė Jovita MILAŠIENĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje
www.suzalgiriu.lt

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2014

2015 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos penktadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs!
NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2015, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Balsuokite už pasirinktą nacionalinę vertybę

Mieli skaitytojai, kviečiame aktyviai rinkti Lietuvos nacionalinę vertybę.

Savaitraštis „Respublika“ kartu su „Zonta International“, Vilniaus miesto savivaldybe ir Lietuvos policija organizuoja „Respublikos“ nacionalinių vertybių rinkimus“. Redakcija laikosi nuostatos, kad kiekviena istorija, patekusi į laikraščio puslapius, jau yra vertybė. Kiekvienas žmogus, ieškojęs, rašęs ir siuntęs mums aprašytas istorijas, nusipelno didžiausios pagarbos.

Kompetentinga komisija, sudaryta iš įvairių sričių specialistų, kultūros pasaulio atstovų, iš penkių kategorijų nominantų atrenka geriausiuosius - jie ir tampa metų nugalėtojais. Tarp jų - ir didžiausio skaitytojų palaikymo sulaukusi nominacija.

Nugalėtojams bus įteikiamos specialiai šiam projektui skulptoriaus Viktoro Tunkevičiaus sukurtos statulėlės „Šakelė“.

Kiekvienam nominantui įteikiamas Garbės raštas ir savaitraščio „Respublika“ prenumerata, o kiekvienam rašiusiajam - Padėkos raštas ir savaitraščio „Respublika“ prenumerata. Renginyje apibendrinamas metus trukęs projektas, kuriame galėjo dalyvauti kiekvienas Lietuvos žmogus.

Pretendentų sąrašo tęsinio „Respublikoje“ ieškokite kitą savaitę.

Vytautas Jonas **GYLYS** -
nepriklausomos Lietuvos įgaliotasis ministras Švedijoje

Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu (1918-1940) Užsienio reikalų ministerijoje dirbo būrys diplomatų, kurių veikla paliko didesnį ar mažesnį pėdsaką krašto istorijoje. Vienas iš jų - Vytautas Jonas Gylys (1886-1959).

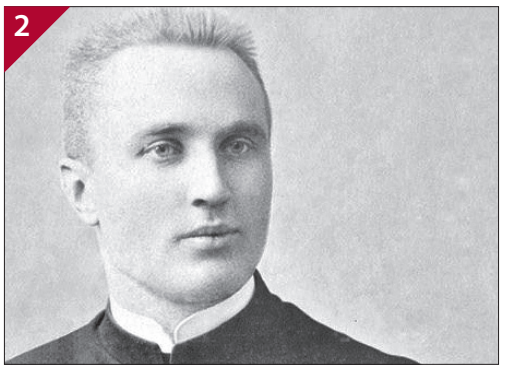

Kunigas Alfonsas **PETRULIS** -
tautiškumo, lietuvybės skleidėjas

2014 m. paminėtos 140-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataro, kunigo, nenuilstančio švietėjo, tautiškumo dvasios, lietuvybės ir tikėjimo šviesos skleidėjo, lietuviškų mokyklų ir draugijų steigėjo Alfonso Petrulio gimimo metinės.

LIETUVOS TAUTINĖ MOKYKLA

Per pirmosios Nepriklausomybės 20-metį iki 1938-ųjų mokyklos Lietuvoje buvo tik steigiamos. Antrosios Nepriklausomybės 20-metį iki 2010-ųjų viskas vyko atvirkščiai: mūsų švietimo įstaigos buvo tik optimizuojamos, uždaromos. Žvilgtelėkime apskritai į visą Lietuvos mokyklų istoriją.

Vinco **KUDIRKOS** pirmasis eilėraštis

2013 m. pabaigoje, gruodžio 31 d., lietuvių tauta minėjo Vinco Kudirkos, kovotojo dėl lietuvių tautos teisių, tautinio atgimimo šauklio, gimimo 155-ąsias metines. Minėdami šią garbingą sukaktį prisiminėme pirmojo V.Kudirkos eilėraščio atsiradimą.

Povilas **LUKŠYS** -
pirmasis karys savanoris, žuvęs už Tėvynę

Kad nepriklausoma Lietuva būtų stipri, reikėjo nedelsiant kurti kariuomenę. 1918 12 26 Lietuvos laikinoji vyriausybė Vilniuje išleido atsišaukimą, raginantį vyrus stoti į Lietuvos krašto apsaugos pulkus. Tarp pirmųjų karių buvo Povilas Lukšys.

Ona ir Stasys Antanas **BAČKIAI** -
Prancūzijos lietuvių legionierių globėjai (1944-1960)

Po Antrojo pasaulinio karo Paryžiuje gyvenantys lietuvaičiai plėtojo kultūrinę, labdaringą veiklą. Gelbėti lietuvius legionierius ėmėsi Paryžiuje įsteigta Lietuvių Šalpos draugija, kurioje dirbo Stasys Bačkis, o draugijos pirmininke tapo Ona Bačkienė.

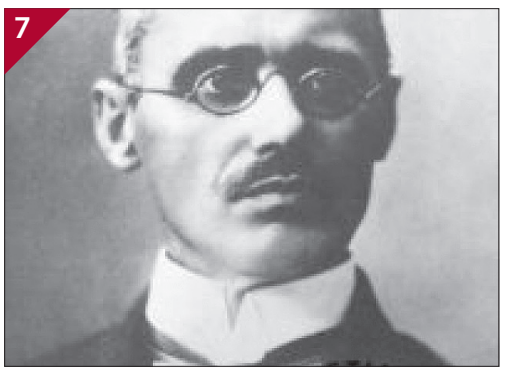

Marcelinas **ŠIKŠNYS** -
pedagogas, rašytojas

Baigęs mokslus Marcelinas Šikšnys mokytojavo Voronežo lietuvių gimnazijoje, vėliau, grįžęs į Vilnių, rūpinosi Lietuvių mokslo draugijos reikalais, Lietuvių mokytojų veikla. Okupuotos Vilnijos lietuviai ėmė jį vadinti Vilniaus direktoriumi.

Henrikas **ŠIMKUS** -
daktaras, prakalbinęs nekalbančius

Pasaulio žmonijai tenka patirti daugybę negandų, kurioms nugalėti reikia mokslinių tyrimų, atsidavusių asmenybių praktinių bandymų, ieškojimų. Mūsų šalyje savo ieškojimų rezultatais išgarsėjo mokslininkas Henrikas Šimkus.

Antanina **LIORENTAITĖ** -
pirmoji Lietuvos lakūnė

Žmonijos svajonė pakilti į dangaus erdves buvo puoselėjama nuo seniausių laikų. Pirmieji pasaulyje 1903 m. JAV į orą pakilo broliai Raitai. Pakilti į erdves veržėsi ir Lietuvos moterys, o pirmąja lakūne tapo Antanina Liorentaitė.

Giedrius **UŽDAVINYS** -
kardiochirurgas

Į medikų-dailininkų parodą Šlapelių namuose Vilniuje vertėjo nueiti vien dėl Giedriaus Uždavinio. Jau pusę amžiaus garsėjantis kardiochirurgas dar ir tapo? Jis pats tą savo pomėgį vertino labai kukliai.

Jurgis Ambraziejus **PABRĖŽA** -
mokslininkas, gydytojas, dvasininkas

Žemaitijos krikšto 600 metų jubiliejui renkant medžiagą apie šviesuolius kunigus, turėjusius įtakos Žemaitijos krašto švietimo raidai, mums buvo pasiūlyta ryškiomis raidėmis įrašyti Jurgį Pabrėžą.

Zigmas **ŽEMAITIS** -
matematikų patriarchas

Baigęs mokslus 1909 m. Zigmas Žemaitis pradėjo dėstyti matematiką Vilniaus gimnazijose. Buvo vienas iš Lietuvos aukštųjų kursų organizatorių, vėliau pirmuoju Lietuvos universiteto profesoriumi.

RĖMĖJAI:

RESPUBLIKA MŪSŲ

Vilniaus miesto savivaldybė

ZONTA INTERNATIONAL

LIETUVOS POLICIJA

DRAUGAI:

Šiaulių miesto savivaldybė

Panevėžio miesto savivaldybė

Plungės miesto savivaldybė

Balsuoti galite iki š.m. gegužės 3 d. paštu:
„Nacionalinių vertybių rinkimai“. A.Smetonos g.2, Vilnius LT-01115, arba

www.respublikosvertybes.lt